

DEBAT

Stem til valget.
Tag ikke din ret for givet
Aphinya Jatuparisakul
Side 3

KRONIK | DEBAT | ANALYSE | NAVNE | TV

Sofie håbede at undgå at skulle begrave flere venner, fordi psykiatrien halter. Nu har hendes venner begravet hende

Sofie Jensen blev kun 23 år. Hun døde, umiddelbart efter hun blev udskrevet fra en indlæggelse på psykiatrisk afsnit. Hendes historie viser, at der ikke alene er brug for et løft af psykiatrien, men for, at vi skaber plads til menneskers mørke, siger Sidse Ravn og Helle Harnisch, der er henholdsvis leder af og ansat på behandlingsstedet, hvor Sofie Jensen boede sine sidste år.

PSYKIATRI INTERVIEW

SUSAN KNORRENBORG

Jeg er ikke længere selvmordstruet. Så selv om behandlingen af psykisk syge mangler håb, er vi ikke håbløse. Vi kan leve, ikke kun overleve. Men hvorfor skulle der gå det ene år efter det andet, uden at vi fik den rette hjælp? Det kostede os vores tidlige ungdom. I dag koster det andre børn og unge ungdommen. Måske deres liv. Så derfor, kære politikere: Få nu skabt en psykiatri, der kan hjælpe syge mennesker.

Sådan lød de sidste linjer i 23-årige Sofie Jensens debatindlæg, som blev bragt i Politikens debatsektion søndag 18. september under overskriften 'Den største mangelvare i psykiatrien er håb'.

I indlægget fortalte Sofie Jensen om sine erfaringer med det psykiatriske be-

handlingssystem, som hun havde været en del af, siden hun var 15 år. I første omgang pga. en spiseforstyrrelse, siden fik hun en aspergersdiagnose og led generelt af det, fagfolk kalder en 'emotionel ustabil personlighedsstruktur'. På lægemandsdansk betyder det, at hun havde svært ved at styre sine følelser og kunne reagere voldsomt på sine omgivelser.

Mens Politikens debatredaktion lagde sidste hånd på opsætningen af Sofie Jensens debatindlæg, blev hun udskrevet fra Psykiatrien Slagelse. Det blev hun til trods for, at hun få timer inden udskrivelsen af afdelingen blev vurderet til at være i øget selvmordsrisiko, og til trods for at hun en halv time før udskrivelsen havde selvskadet ved at banke hovedet ind i en væg. Det skriver TV 2 på baggrund af en analyse af forløbet fra Region Sjælland.

Så snart Sofie Jensen trådte ud af den psykiatriske afdelings bygninger, lod hun sin rygsæk glide ned på fliserne. Og så gik hun. Væk fra afdelingen. Væk fra den medarbejder, der var kommet for at køre hende tilbage til behandlingsstedet i Odsherred, hvor hun boede - men som ikke havde ret til at bruge tvang over for hende og derfor måtte lade hende gå. Sofie Jensen gik ind i sit eget mørke og fra-

bad sig, at nogen fulgte efter eller tog fat i hende. Og så var hun væk.

»De vil jo ikke have mig«, snøvlende Sofie Jensen, da hendes kontaktperson senere fik fat i hende på telefonen. Medarbejderen opfattede hende som opgivende og magtesløs. Sofie Jensen havde købt piller og sprut og var tydeligvis begyndt at indtage begge dele.

»Jeg har gemt mig godt. Jeg bliver svær at finde«, konstaterede hun, før hun lagde røret på.

Da Sofie Jensens opråb til politikere om at hjælpe psykisk syge mennesker kunne læses i Politiken to dage senere, havde politiet ikke desto mindre fundet hende. Hun lå få kilometer fra den psykiatriske afdeling. Hun fik førstehjælp og blev kørt til hospitalet, men det var for sent. Hun døde.

Sofie Jensens død er ikke et særtilfælde. Ifølge Sundhedsstyrelsen har mennesker, som har været indlagt på grund af en psykisk lidelse, omkring 20 gange højere risiko for at tage deres eget liv end den generelle befolkning. Mindst halvdelen af dem, der tager deres eget liv, har tidligere været indlagt på psykiatrisk afdeling. Er man som Sofie Jensen netop blevet udskrevet fra psykiatrisk afdeling, er risiko-

■ Sofie Jensen led i mange år af psykisk sygdom. I midten af september tog hun sit eget liv, umiddelbart efter hun var blevet udskrevet fra Psykiatrien Slagelse.

Arkivfoto: Nikolai Linares

en for selvmord ekstra stor. I den første uge efter indlæggelse er den hele 400 gange højere end baggrundsbeholdningen. Mennesker med psykisk sygdom lever 15-20 år kortere end befolkningen generelt. Cirka en tredjedel af denne overdødelighed skyldes selvmord og ulykker.

Som Sofie Jensen selv påpegede i en tekst i Dagbladet Information tidligere i år:

»Overdødeligheden i psykiatrien er alarmerende«. Hun fortsatte: »Noget tyder på, at politikere er både svagtseende og tunghøre, for de hører ikke alarmen«.

Hullede broer

Sofie Jensen døde af forgiftning af sin krop. Men at det skulle komme dertil, skyldes langt mere komplicerede forhold end piller og alkohol, lyder det fra Sidse

Fortsættes side 2

Borgerligt maskefald

CHEFREDAKTØREN
CHRISTIAN JENSEN

Kan de borgerlige løse landets kriser, når de skaber deres egne?

Først skvattede Søren Pape Poulsen, og nu vakler Lars Løkke Rasmussen. Morten Messerschmidt har aldrig rejst sig, og Jakob Ellemann-Jensen står til at halvere Venstre.

Maskerne falder én for én, og med få dage til folketingsvalget må det siges klart og tydeligt: Danmark står ikke med noget troværdigt borgerligt regeringsalternativ.

Hvordan skal de borgerlige dog på betryggende vis kunne lede dette land igennem alle kriserne, når de foreløbig primært har ledt sig selv og deres egne partier i krise.

Mest markant er Søren Pape Poulsens nedtur. Et så spektakulært personligt og politisk kollaps fra en statsministerkandidat synes uden fortilfælde i den politiske historie. Pape forsøger at gøre sig til offer for pressehets, men sandheden er snarere, at han blev afsløret i dårlig dømmekraft og en hyperliberalistisk økonomisk politik, som kun appellerer til et snævert Saxobank-segment.

Morten Messerschmidt risikerer den ultimative ydmygelse ved helt at sende sig selv og Dansk Folkeparti ud af Folketinget. Alligevel fører Messerschmidt en valgkamp som en konge, der venter på at blive kronet, og ligegyldig hvor meget Konservative, DF og andre borgerlige er faldet, så har det ikke rejst Venstre andet end det, der ligner en halvering fra valget i 2019.

ENESTE håb for de borgerlige er efterhånden Lars Løkke Rasmussens kaotiske nybyggerprojekt, der i de seneste dage også er begyndt at slå alvorlige sprækker. I valgkampens første uger kørte Lars Løkke Rasmussen på fribillet som et politisk enmandsorkester, der kunne spille sine troværdige og indsigtfulde sange om, hvad der er galt i det sundhedsvæsen, han i sin fortid var en kompetent minister for.

Langt om længe kigges Moderaterne nu for alvor kritisk efter i sømmene, og det ser ikke kønt ud. På en lang række områder bygger Løkke sit parti

på en undsigelse af sin egen politiske fortid. Det gør sig ikke mindst gældende på udlændinge- og klimaaområdet.

Selv tidligere statsministre skal selvfølgelig kunne blive kloge, men man

går altså ikke fra sort Venstre-formand til grøn Moderaterne-formand ved bare at sige det højt tilstrækkeligt mange gange og holde sig for ørerne imens.

Løkke har gjort sig til frontfigur i et politisk parti, hvor folketingskandidaterne enten ikke kender partiets politiske linje eller er uenig i den. Senest er det lykkedes Løkke selv at skabe usikkerhed om folkepensionens fremtid. Det ligner mere et projekt for kaos-piloter end et politisk parti, der er i stand til at påtage sig et regeringsansvar.

Om Løkke og Moderaterne bliver straffet i stemmelokalene på tirsdag, er usikkert. Men hvis vælgerne før valgkampen var i tvivl, om det borgerlige Danmark kan stille med gennemarbejdet regeringsprojekt, så står det nu klart: Nej, det findes ikke.

Og det har de borgerlige partier selv hver især løbende under denne lange valgkamp ført bevis for.

christian.jensen@pol.dk

Redaktionschef

Lotte Folke
Kaarsholm

Debatredaktører

Silja Thøgersen, Susan Knorrenborg,
Magnus Barsøe og Kenneth Lund

Kronikredaktør og leder af lederkollegiet

Marcus Rubin

VIGGO HØRUP
(1841-1902)
STIFTER AF
POLITIKEN I 1884EDVARD BRANDES
(1847-1931)
STIFTER AF
POLITIKEN I 1884

Fortsat fra forsiden

Ravn og Helle Harnisch, der er henholdsvis leder af Behandlingsstedet Egedal, hvor Sofie boede de sidste seks år af sit liv, og ph.d. i pædagogisk psykologi og forskningsmedarbejder samme sted.

De to oplever – som de mange andre, der var tæt på Sofie Jensen – sorg og rådvildhed. De forsøgte dagen inden hendes død forgæves at overbevise Psykiatrien Slagelse om, at hun ikke måtte udskrives, og er fortvivlede over, at det ikke lykkedes. Men de har derudover også som professionelle behov for at råbe op om noget af det, der kan have medvirket til, at Sofie Jensens liv endte, som det gjorde. Derfor står de med opbakning fra Sofie Jensens forældre frem for at fortælle om den side af Sofie Jensens historie, de kender indgående efter at have været en del af hendes hverdag i en årrække.

Både Sidse Ravn og Helle Harnisch peger på, at vi ud over de konkrete svigt og fejl, der måtte være begået, også er nødt til at kigge efter en forklaring i de sprækker, som Sofie Jensen og mange andre med psykiske lidelser ofte falder i, når de veksler mellem at opholde sig på bo- og behandlingssteder og at være indlagt på sundhedsvæsnets psykiatriske afsnit. Unge med meget svære psykiske lidelser bor på behandlingsstederne for at få hjælp til at mestre deres liv, men indlægges i perioder, hvor de er selvmordstruet. Desværre halter koordinationen ofte mellem de to verdner, påpeger Sidse Ravn.

Sidse Ravn: »Jeg kan blive rigtig frustreret over samarbejdet. Op imod 40 pct. af alle akutindlagte i psykiatrien i Region Sjælland er anbragte unge fra steder som vores. Så hvorfor har vi fra bostederne for eksempel ikke en fast kontaktperson i psykiatrien? For mennesker som Sofie er det fuldstændig afgørende, at systemerne omkring hende nemt kan snakke sammen og samarbejde.«

Helle Harnisch: »Vi prøver at komme med til lægesamtaler og snakke med afdelingen om, hvad planen er. Men der er sjældent et møde, hvor vi sammen sætter os ned og taler om, hvordan vi hjælper bedst.«

De to ønsker først og fremmest at pege på et strukturelt problem. Men siger også, at det over tid sætter sig i den måde, mennesker arbejder på.

Sidse Ravn: »Der er nogle sygeplejersker og læger, som synes, det her er vigtigt, og gerne vil bruge tid på at høre vores erfaringer. Men der er også nogle, der ser os som de lidt irriterende, der kommer rendende hele tiden.«

Ifølge Sidse Ravn, der har arbejdet med unge med psykiske vanskeligheder i 22 år, blev koordineringen mellem det fagpersonale, der skal tage sig af dem, særligt vanskeligt, da amterne blev nedlagt,

og centraliseringen af sundhedsvæsnets tog fart. Efterhånden som behandlingen af psykiatriske patienter blev samlet på stadig færre og større afdelinger, blev det sværere at opbygge relationer til sygehuses personale.

Sidse Ravn: »Dengang vores unge blev indlagt på ungdomspsykiatrisk afdeling i Holbæk, havde jeg et samarbejde med overlægen der. Hver gang vi fik en ny ung, ringede jeg og fortalte, at nu flytter hende her ind. Hun har de og de problemstillinger. Så kunne sundhedspersonalet blive inviteret med på behandlingskonference. Det er der slet ikke ressourcer til i dag. Nu ser de først de unge, når de er så dårlige, at vi ikke kan tage ansvar for, at de ikke slår sig selv ihjel. Det er sjældent, at det lykkes at lave et optimalt samarbejde.«

Sidse Ravn og Helle Harnisch oplever, at de unge ofte får en ny kontaktperson, hver gang de indlægges. Det til trods for at mange af dem som Sofie Jensen indlægges igen og igen. Resultatet er ifølge dem, at vigtig information om den enkelte går tabt.

Politikeren har spurgt Region Sjællands Psykiatri, om de genkender beskrivelsen af de problemer, der kan opstå i samarbejdet. Søren Bredkjær, lægefaglig vicedirektør i Psykiatrien i Region Sjælland, svarer i en mail:

»Vi ønsker kun at samarbejde, og i forhold til bosteder foreslår vi generelt, at de møder op og kommer regelmæssigt på besøg, når en borger indlægges, for at sikre kontinuitet og samarbejde. Ligesom vi også ofte holder fællesmøder med patienten og bostedet.«

»Vi forsøger generelt at sikre kontinuitet med den samme kontaktperson fra gang til gang, men det kan desværre ske, at det ikke kan lade sig gøre.«

Sidse Ravn og Helle Harnisch er sikre på, at et tættere samarbejde mellem behandlingsstedet og hospital ville have gavnnet Sofie Jensen. Ifølge TV 2 peger Region Sjælland netop på, at Sofie Jensen selv var den drivende kraft bag udskrivelsen, trods det at hun under et døgn inden havde forsøgt at tage sit eget liv.

Men kendte man ikke Sofie Jensen indgående, kunne det være enormt svært at gennemskue, hvad hendes dagsorden var, påpeger Helle Harnisch:

»Vi kendte Sofie så godt, at vi vidste, det var et faresignal, når hun blev alt for samarbejdsvillig under en indlæggelse, hvor hun ellers kunne kæmpe rigtig meget imod. Samarbejdsviljen kunne godt betyde, at hun havde givet op i forhold til at få hjælp og i stedet begyndte at please for at komme væk.«

Hun peger også på, at manglen på ressourcer i psykiatrien generelt gør samarbejdet mellem behandlingsstedet og psykiatrien om patienterne meget vanskeligt.

Helle Harnisch: »Det vigtigste er, at vi begynder at arbejde tættere sammen og ikke peger fingre. Men sådan som de ressourcemæssige rammer er nu, kan man ikke gøre det godt nok. Det er umuligt.«

Sidse Ravn: »Ja, og det koster menneskeliv.«

Psykiatrien som syndebug

I de sidste år hun levede, var Sofie Jensen en meget aktiv deltager i debatten om psykiatrien. Hun skrev debatindlæg i en række landsdækkende aviser og medvirkede flittigt i tv- og radioindslag. I maj 2022 skrev hun sammen med to tidligere medindlagte et indlæg i Politiken, hvor det bl.a. lød:

»Realiteten (er) desværre også, at psykiatrien er fuldstændig udsultet. Det kedelige, men nødvendige svar må desværre være, at der mangler ressourcer. Vi må indse, at uden regeringen, der er psykiatriens hovedsponsor, kommer vi ikke videre.«

På hendes ønskeliste var bl.a. flere sengepladser på de psykiatriske afdelinger, ressourcer, penge, faglighed, patientinddragelse, flere specialiserede afsnit, mere forskning inden for psykiatrien og forebyggelse.

Sidse Ravn og Helle Harnisch er enige med hende i, at der er akut brug for et løft af psykiatrien, for aktuelt er systemet alt for presset. Men flere ressourcer til psykiatrien er ikke et tilstrækkeligt svar på problemerne. Deres arbejde med psykisk sårbare unge på Behandlingsstedet Egedal har overbevist dem om, at roden til problemerne stikker langt dybere. Det er deres erfaring, at den afgrund, unge som Sofie Jensen falder i, også er et resultat af, at samfundet holder det svære og besværlige på afstand ved at skubbe det ind i psykiatrien.

Sidse Ravn: »Psykiatrien er blevet syndebug – en skraldespand for alt det, vi ikke vil tale om i samfundet. Hvor er der plads til de her piger? Hvor er der plads i samfundet til alt det svære? Det er urimeligt, at det er psykiatrien, der skal bære alt det. Det er jo hele vores samfund, der har et problem, fordi de svære følelser ikke kan være her. Den opgave, psykiatrien har fået, er så urimelig. Det svære er bare noget, den må tage sig af.«

Når unge sårbare ikke kan leve op til samfundets krav om at præstere, føler de sig forkerte. For mange af dem lykkes det i årevis at undertrykke skammen over ikke at stå til, men efterhånden sætter ople-

velsen af at være overset og efterladt sig som en grundfølelse i dem:

Sidse Ravn: »I skolen går de under radaren, fordi de er så gode til at holde på sig selv. Men en dag kan de bare ikke samle sig mere, og så gækker de helt ud. Så er det, man tænker: 'Nåhh ja, når nogen gækker sådan ud, så må de have en henvisning til psykiatrien og en diagnose og noget medicin til at dæmpe alle de svære følelser'. Så undgår resten af samfundet at have med det at gøre.«

Helle Harnisch: »Vi er kommet langt ud ad et forkert spor. Og så har vi suppleret det med fremdriftsreformer og 'du skal vide, hvad du vil'. Jeg har selv engang undervist i positiv psykologi – i ved: Du skal tage jahatten på. Vi har glemt accepten af grundpræmissen om, at livet er fyldt med kriser, og det er skidesvært, og vi skal ikke stile mod det perfekte, for så mislykkes vi fatalt. Ingen kan leve op til det. Det var Sofie helt sikkert også påvirket af.«

Sidse Ravn: »I det hele taget har vi haft en glidning – også i synet på de unge med psykiske udfordringer – hen imod at give individet skylden og fralægge os den som samfund.«

Helle Harnisch: »Vi har fejlet, fordi vi har individualiseret vores behandlingstilgang og ser problemerne som forankret i individet. I stedet burde man tænke på netværket uden

om barnet. Hvis familien er meget sårbar, skal det omgivende netværk støtte og tilføre ressourcer. Vi skal blive bedre – til gode bedre – til på samfundsplan og medmenneskeligt plan at agere hinandens netværk.«

Det er en meget bred samfundskritik. Hvor skal man begynde, hvis man skal rette op på det her?

Helle Harnisch: »Man kunne gribe piger som Sofie, længe før det sker i dag. Mange af de unge, vi ser, er blevet identificeret som sårbare allerede i børnehaven. Det starter meget, meget tidligt for dem. Vi kan se det som et mønster. Mistriksen begynder tidligt, men der går lang tid, før der bliver gjort noget.«

Derfor er det ifølge Helle Harnisch afgørende, at der sættes ind, allerede mens børnene er helt små:

»Vi ved, at hvis sårbarheden er der allerede i børnehaven, er der meget stor risiko for, at skolegangen også bliver svær.«

Både hun og Sidse Ravn ønsker også her mere brobygning fra den ene velfærdsinstitution til den anden. De ønsker

sig fagpersoner, der kan følge sårbare børn, når de f.eks. skifter fra børnehaven til skole. Sidse Ravn: »Skift er noget af det, de unge bliver mere og mere syge af. Det gjaldt også Sofie. Hun havde haft vigtige personer i sit liv, som forsvandt. En lærer, der stoppede. En pædagog. Sådan noget er med til at gøre de unge endnu mere afmægtige. Når de har mødt nogen, de kan relatere til, kan vi se, at tabet af dem medvirker til, at de får det værre.«

Ingen greb Sofie

Når I ser tilbage på Sofie Jensens død, kunne I så selv have gjort mere?

Sidse Ravn: »Jeg mener virkelig, det var en ulykke. Det var afmægtigt. Jeg er fuldstændig sikker, fordi Sofie aldrig gjorde noget, der var tilfældigt, heller ikke når hun tog overdosis, som hun havde gjort flere gange før. Men denne gang må hun have fejlkalkuleret, hvad hun kunne tåle, fordi hun også havde fået medicin på hospitalet dagen før. Det, hun havde købt, var ikke en ret stor dosis. Hun gjorde det her, fordi hun var afmægtigt. Det skulle have været forhindret. Man bliver selvbebrejdede, men man kan ikke bruge det til en skid.«

Men har du som ansvarlig på Sofie Jensens bosted fejlet, eftersom hun døde?

Sidse Ravn: »Vi ved, at de unge er meget sårbare, lige når de er blevet udskrevet. Derfor har vi som behandlingssted helt sikkert et ansvar for at mande hårdere op og planlægge bedre, når de befinder sig i den sårbare fase. Det er smaddersvært, for vi er også presset på ressourcer, men vi skal simpelthen gøre det bedre.«

Politikeren har også spurgt Region Sjælland, hvilket ansvar den mener at have for, at Sofie Jensen døde, kort tid efter hun blev udskrevet. På grund af reglerne om tavshedspligt vil regionen ikke kommentere den enkelte sag, men lægefaglig vicedirektør Søren Bredkjær skriver:

»Generelt kan vi oplyse, at vi ikke udskriver patienter, der vurderes som akut selvmordstruede. Hver enkelt udskrivning foretages på en lægefaglig vurdering baseret på personalets observationer og samtaler og aftaler med patienten. Når der foretages et lægefagligt skøn, er der en risiko for at tage fejl i vurderingen af patienten. Ligesom der kan ske en forværring umiddelbart efter udskrivelsen, som kan ændre billedet markant.«

Vicedirektøren skriver også: »Desværre er virkeligheden i Psykiatrien også, at en del af vores patienter er mere eller mindre selvmordstruede i årevis. Derfor er det vigtigt, at vi altid analyserer det enkelte patientforløb og lærer af det for at blive endnu bedre til at hjælpe patienterne.«

For Sidse Ravn er der ikke tvivl om, at der er brug for at sætte hårdt ind for at undgå, at flere psykisk sårbare lider samme skæbne som Sofie:

»Få nu skabt en psykiatri, der kan hjælpe syge mennesker«, skrev Sofie Jensen i et debatindlæg i Politiken i september. Samme dag, som indlægget gik i trykken, tog hun sit eget liv.

Arkivfoto: Nikolai Linares

Sidse Ravn: »Jeg får lyst til at larme helt vildt om, at vi alle har et ansvar for de her piger, der udskrives til den her gabende tomhed. Om at samarbejdet på det psykiatriske område ikke er godt nok. Sofies død bekræfter bare alt det, vi vidste. Det her sker bare for tit. Jeg synes, vi skal kunne gøre det bedre.«

Helle Harnisch: »Det helt store problem her er faktisk, at det lige så godt kunne være gået godt. Sofie snubler, og hun bliver ikke grebet.«

Sidse Ravn: »Hun er en pige, der var nået til et punkt, hvor hun så ud til at kunne dø, og så fik hun det godt. Jeg ved bare, at hun ikke ville dø.«

Helle Harnisch: »Hun har lige stået et par dage før og følt glæde ved livet, og ugen inden hun døde, havde hun alle mulige planer med sin uddannelse. Hun har haft nogle lignende seancer noget tid før, hvor hun også købte sprut og piller. Hun fik nogle reaktioner, hvor hun ikke kunne føle sine fingre og tæer og blev meget skræmt og sagde, at hun jo ikke ville dø.«

Selv skriver Sofie Jensen om døden flere gange i sine tekster, men i sine seneste tekster fortæller hun også, at det er lykkes hende at få hjælp til at holde den fra livet:

»Jeg fantaserer ikke længere om døden som det endelige mål – den skal nok komme, når tid er, uden jeg gør en ihærdig indsats. Det går fremad«, skrev hun i et debatindlæg i Politiken 6. august.

Knap en måned senere skrev hun i Dagbladet Information:

»Mit opholdssted, kommunen og samfundet hjalp mig til sidst. Hjælp mig til en tilværelse, hvor jeg nu tør håbe på, jeg nok skal blive 60 år. Jeg har ikke en forestilling om, at min krop holder længere, efter alt det jeg har budt den i årenes løb, men hvem ved.«

Indlægget bar overskriften 'Jeg vil ikke begrave flere venner, fordi politikeren klære med planer for psykiatrien'. 30. september blev Sofie Jensen selv begravet af sine venner og familie til lyden af en af sine yndlingsange, Andreas Odbyrjergs kæmpehit 'I morgen er der også en dag'.

Hvis du er i krise eller har tanker om selvmord, kan Livslinien kontaktes på telefon 70 201 201 eller via skrivet.dk. Er du akut selvmordstruet, skal du kontakte 112.

susan.knorrenborg@pol.dk